

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

М. В. Афанасьєв

ЕТИКА БІЗНЕСУ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

07 «Управління та адміністрування»
073 «Менеджмент»
перший (бакалаврський)
«Бізнес-адміністрування», «Менеджмент організацій і адміністрування», «Менеджмент інноваційної діяльності», «Логістика»

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

базова
українська

Завідувач кафедри
менеджменту та бізнесу

Т. І. Лепейко

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри менеджменту та бізнесу
Протокол № 1 від 29.08.2019 р.

Розробник(-и):
Немашкало К. Р., к.е.н. доц. кафедри менеджменту та бізнесу
Афанасьєва О. М., ст. викладач кафедри менеджменту та бізнесу
Нечипорук О. В. ст. викладач кафедри менеджменту та бізнесу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна «Етика бізнесу» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів зі спеціальності 073 «Менеджмент».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є проблеми культури ділового спілкування.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Етика бізнесу як наука та дисципліна
2. Культура та засоби спілкування, імідж ділової людини

Основними завданнями вивчення дисципліни «Етика бізнесу» є:

придбання знань про психологічні та етичних особистісних якостях учасників ділового спілкування;

придбання знань про моральні вимоги до взаємин ділових людей (бізнесменів, підприємців, керівників і керованих);

придбання знань про сучасні технологічні вимоги до основних форм ділового спілкування - бесід і переговорів, службових нарад, ділове листування;

придбання знань про моральних принципи, норми і правила етикету.

Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі освітнього ступеня бакалавра набувають таких компетентностей:

здатність розрізняти поняття формального та неформального спілкування та каналів розпізнавання людей

здатність володіти основними методами мовної культури ділової розмови

здатність здійснювати вибір методичного інструментарію для підготовки виступу та його проведення

здатність здійснювати вибір коректних невербальні засобів спілкування

здатність вміння визначати важливість тих чи інших складових іміджу.

Мета навчальної дисципліни:

Метою викладання навчальної дисципліни «Етика бізнесу» є засвоєння у слухачів мовної культури та мовного етикету, техніки ділового спілкування, невербальних засобів спілкування та іміджу ділової людини.

Курс	2	
Семестр	3	
Кількість кредитів ECTS	4	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	26
	семінарські, практичні	34
Самостійна робота	60	
Форма підсумкового контролю	залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Соціальна та економічна історія України	Самоменеджмент
Філософія	Крос-культурний менеджмент

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності	Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи
Використовувати принципи етики в бізнесі та в управлінні бізнес-організаціями	Пояснювати, аналізувати та здійснювати комунікацію у різних сферах діяльності організації;
Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички	Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації.
Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління; Використовувати принципи етики в бізнесі та в управлінні бізнес-організаціями	Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та між культурності
Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички	Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.
Вміння створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління; Навички формування та демонстрації лідерських якостей	Демонструвати комунікативні, дослідницькі, технологічні та крос-культурні навички, необхідні для аналізу бізнес-ситуацій, готувати, обґрунтовувати і презентувати управлінські рішення

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Етика бізнесу як наука та дисципліна

Тема 1. Етика бізнесу як наука і дисципліна: об'єкт, предмет і завдання

Що таке етика ділового спілкування. У чому відмінність формального і неформального стилів спілкування. Назвіть зв'язок між етикою і мораллю .

Назвіть вислови китайського філософа Конфуція , що стосується етичних норм спілкування. Назвіть вчених- філософів в західноєвропейській культурі , які приділяли увагу етиці ділового спілкування. Назвіть три філософських принципу прийняття етичних рішень. Назвіть загальні етичні принципи в трьох моделях ділового спілкування.

Дайте визначення подвійної моралі . Що включає в себе поняття "діловий етикет" . Назвіть формулу успішності Дейла Карнегі .Що таке професійний етичний кодекс . Назвіть сім принципів етичного кодексу підприємців , вироблених в 1912 році та основні принципи службової етики . По яких каналах здійснюється наше розпізнавання .

Тема 2. Мовна культура ділової розмови

Визначення правильна мова, ділова бесіда, мова, 3 типи мовлення . Мовні трафарети, для чого вони потрібні, основні вимоги до ділової розмови, помилки в мові ділової людини, основні якості професійно поставленого голосу .

Визначення риторика, суть ораторського мистецтва, лексичні засоби виразності

мовлення, синтаксичні засоби мови, 11 обов'язків оратора по Марк Туллій Цицерон ,15 правил ораторського мистецтва, 6 правил Дейла Карнегі , за допомогою яких можна розташувати до себе людей. Що належить до композиційних прийомів мови.

Змістовий модуль 2. Культура та засоби спілкування, імідж ділової людини

Тема 3. Культура і техніка спілкування як частина мовного етикету

Визначення мовний етикет, форма мовного етикету - вітання, форма мовного етикету - звернення, форма мовного етикету - знайомства, форма мовного етикету - запрошення. , форма мовного етикету - компліменту, форма мовного етикету – поздоровлення, форму мовного етикету - прощання , алгоритм загальногромадянського етикету,

Алгоритм демократичного етикету, проксеміческие відстані в діловому світі, помилки , найбільш часто допускаються при офіційному поданні, визначення Строуксів, для чого потрібні Строукси ,правила компліменту,правила поведінки в діловому світі в різних країнах.

Тема 4. Невербальні засоби спілкування

4 групи жестів , які використовуються в діловому світі., невербальні засоби спілкування? Назвіть засновників невербальних засобів спілкування .

Розкажіть про жестах -адаптори , жестах - регуляторах ., жести - ілюстратори, жести - символи., 7 мімічних виразів , які відповідають 7 внутрішнім станам людини, національні особливості жестів -символів ,засоби , за допомогою яких можна підвищити діловий статус людини, види рукостискань., жести і міміку , що говорять про брехню, жести незгоди і несхвалення , згоди і схвалення, невербальні засоби , що «говорять » про статус людини, з якою Ви познайомилися , національні особливості невербальної поведінки .

Тема 5. Могутність іміджу

Визначення поняття « імідж», 2 золотих правила іміджу, критерії вибору моделі поведінки, 10 умов зворотного зв'язку в діловому світі,, що пред'являються до тактики спілкування, 10 принципів , складових основу мудрого ставлення до життя, 15 законів побудови ділового іміджу , 20 якостей лідерів майбутнього, принципи управління іміджем, патерн поведінки, 25 законів управління людьми, про діловому одязі чоловіки, діловий одяг жінки, перше враження, 2 моделі поведінки.

Тема 6. Технологія ведення делових (коммерческих) переговорів

Основні етапи проведення переговорів. Пророботка переговорного процесу. Місце та порядок проведення переговорів. Техніка та тактика ведення переговорів. Особливості ведення переговорів у несприятливих умовах. Тривалість переговорів.

Тема 7. Етика дистанційного спілкування.

Особливості електронної переписки. Правила електронної переписки. Особливості поведінки в соціальних мережах.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-

бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських, занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту отримати залік, – 60 балів);

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських, практичних занять та виконання різних видів завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем етики бізнесу як науки, що розглядаються під час семінарських занять;

вміння поєднувати теорію етики бізнесу з практикою при розгляді кейсів, ділових ігор, а також вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору;

вміння обґрунтовувати свою позицію щодо етичних міркувань з проблемними питаннями за темами дисципліни;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни під час написання письмових робіт;

самостійність виконання завдань за темами, презентацій та есе;

вміння узагальнення інформації, здатність робити висновки;

якість і чіткість викладення міркувань під час виконання завдань за темами та підготовки презентацій;

застосування теоретичних загальних етичних норм та принципів при виконанні завдань за темами, виконання презентації або написання есе;

дотримання логіки, структури, стилю викладу матеріалу при виступах та підготовки презентацій за темами або есе;

грамотність подачі матеріалу.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, написання есе є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами з етики бізнесу, вміння робити обґрунтовані висновки за етичною проблематикою, володіння категорійним апаратом, вміння знаходити необхідну інформацію, ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються, здійснювати її систематизацію та обробку.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення заліку, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Результат заліку оцінюється в балах і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Максимально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 100 та мініимально можлива кількість балів, – 60.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за тижнями

(вказати засоби оцінювання згідно з технологічною картою)

Теми змістового модуля		Лекційні заняття	Практичні заняття	Завдання за темами	Перевірка есе	Презентація	Письмова контрольна робота	Усього	
Змістовий модуль 1.	Тема 1	1 тиждень	1	0,5				1,5	
	Тема 1	2 тиждень	1	0,5				1,5	
	Тема 2	3 тиждень	1	1		5	4	11	
	Тема 2	4 тиждень	1	0,5	6			7,5	
Змістовий модуль 2.	Тема 3	5 тиждень	1	0,5		5		6,5	
	Тема 3	6 тиждень	1	0,5	6			7,5	
	Тема 3	7 тиждень	1	0,5		5		6,5	
	Тема 4	8 тиждень	1	0,5		5		6,5	
	Тема 4	9 тиждень	1	0,5	6		4	11,5	
	Тема 5	10 тиждень	1	0,5				1,5	
	Тема 5	11 тиждень	1	0,5	6			7,5	
	Тема 6	12 тиждень	1	0,5				1,5	
	Тема 7	13 тиждень	1	0,5			5	4	10,5
	Тема 7	14 тиждень		1	6				7
	Тема 7	15 тиждень		1		11			12
Усього			13	9	30	21	15	12	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна

1. Етика бізнеса : учебное пособие / Седова Л.Н., Лепейко Т. И., Авраменко Е. В., Сорокина А. С. – Х. : ХНЭУ им. С. Кузнеця, 2015 – 455 с.
2. Етика бізнеса : учебное пособие / Седова Л.Н., Малюкына А. А. – Х. : ХНЭУ им. С. Кузнеця, 2014 – 490 с.
3. Седова Л.Н. Могуцтво іміджа: Учебное пособие Ч.2. - Харьков: Изд. ХГЭУ, 2005. -400 с.
4. Персональний брендинг / Ф. Котлер, И. Рейн, М. Хемлін и др. – М.: Издательский дом Гребенникова, 2008. – 400 с.
5. Ястремська, О. М. Бренд-менеджмент / О. М. Ястремська; Харківський національний економічний університет. – Х. : ХНЕУ, 2010. – 163 с

Додаткова

6. Методические рекомендации по самостоятельной подготовке к семинарским и практическим занятиям по учебной дисциплине «Этика бизнеса» для студентов подготовки 6.030601 «Менеджмент» / Сост. Л.Н. Седова – Харьков: ХНЭУ, 2013. – 55 с.
7. Статінова Н. П., Радченко С. Г. Етика бізнесу: навчальний посібник. – К.: КНТЕУ, 2001. – 280 с.
8. Барановський В. Ф., Скворцова Т. Г. Етика бізнесу: навчальний посібник. – К.: Видавець Паливода А. В., 2008. – 200 с.

Інформаційні ресурси

9. Інтернет-портал: Етика сьогодні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.etica.in.ua>
10. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=600>